

Inför beslut om gastrostomisond

Patientinformation till dig som har en sjukdom som påverkar andningen och behöver ta ett tidigt beslut

Vad är en gastrostomisonde och varför får man det?

En gastrostomisonde är en öppning mellan magsäcken och huden. En gastrostomisonde kan också kallas PEG eller gastroknapp. En del gastrostomisonder behöver bytas efter ett tag, andra går att ha kvar så länge man behöver den. Du kan både duscha och bada med en gastrostomisonde.

Vid sjukdomar som påverkar förmågan att svälja mat och dryck är gastrostomisonde försthandsvalet då det är ett relativt enkelt ingrepp, är lätt att hantera i hemmet och inte har så stor risk för komplikationer. Att ha en gastrostomisonde på plats innebär att du har valmöjligheten att börja ta sondnäring eller vätska via den när din sväljförmåga eller ork blir så påverkad att du inte längre kan äta och dricka allt du behöver.

När är det rätt tidpunkt att ta beslut om gastrostomisonde?

Det finns två faktorer som avgör när du behöver fatta beslutet om gastrostomisonde. Hur du klarar av att äta och dricka den mat och dryck som du behöver är en av dessa. Det kan både handla om ifall du klarar av och orkar svälja ner tillräckligt med mat och dryck, men också att du kan göra det på ett säkert sätt utan att du riskerar att få ner mat och dryck i lungorna eller sätta i halsen och riskera luftvägsstopp eller lunginflammation. Du behöver också väga in hur mycket energi det tar att äta och dricka och hur mycket energi du har kvar till att göra annat som du värdesätter.

Eftersom din sjukdom innebär en succesivt försämrad andningsfunktion så behöver du också väga in att risken vid ingreppet ökar ju mer påverkad andningen är. Det kan innebära att du behöver ta beslut om gastrostomisonde långt innan du behöver använda den för att få i dig mat och dryck. Du får regelbundet undersöka din andningsfunktion för att vi ska kunna bedöma när du behöver bestämma dig för om du vill ha en gastrostomisonde.

Vad händer om jag väntar med mitt beslut?

Det kan bli så att din andningsfunktion är så försämrad att din läkare bedömer att du inte kommer klara av operationen för att få en gastrostomisond. Det kan ändå finnas andra sätt för dig att få näring men de innebär större risker för komplikationer, är svårare att hantera och innebär ibland också minskad självständighet som att inte kunna bo kvar hemma.

Vad händer om jag väljer att få en gastrostomi tidigt och sedan ångrar mig?

Du kan alltid välja att ta bort din gastrostomisond. Det är ett enkelt ingrepp som görs av sjuksköterska på kirurgmottagningen. Du kan också välja att sluta ta emot mat i din gastrostomi om du känner att det är vad du önskar. Vissa är oroliga för att de ska fortsätta få mat i sin gastrostomisond även om det kommer en tid då de känner att de inte har livskvalitet kvar. Du kommer själv kunna välja om du vill avsluta matningen i din gastrostomisond i det läget. Ingen inom sjukvården kommer ge dig mat i din gastrostomisond mot din vilja. Om du har en sjukdom som gör att din förmåga att kommunicera försämras kan du komma överens med din läkare om en tidpunkt där du inte längre vill ha mat i gastrostominsonden, till exempel när du inte längre kan kommunicera. Läkaren kommer då följa upp det med dig löpande och du har hela tiden möjlighet att ändra ditt beslut.

Hur behöver jag sköta om min gastrostomisond om jag inte har börjat ta mat i den?

Du behöver spola vatten i gastrostominsonden dagligen samt vrida på själva slangen dagligen. Du får mer exakta instruktioner efter ingreppet då de skiljer sig lite åt beroende på vilken gastrostomisond du får.

Hur går det till när man får gastrostominsonden?

Du kommer till sjukhuset dagen innan du ska få gastrostomisonden. Det är ett kortare ingrepp och du blir sövd under tiden.

Gastrostomisonden sätts in vid en gastroskopiundersökning (en slang med kamera förs ner via munnen i magsäcken). Sedan görs ett litet snitt i magen. Genom snittet förs slangen ut från magsäcken. Det är vanligt att slangen hålls på plats av en liten gummikudde på insidan av magsäcken och en stopplatta närmast huden på utsidan.

Innan du lämnar sjukhuset får du lära dig hur du ska hantera gastrostomisonden hemma. Om du behöver hjälp med det så har vi en vårdplanering så att du kan få hjälp av hemtjänst eller hemsjukvård. Oftast blir man kvar 1–3 dagar på sjukhuset efter operationen.

Vad kommer jag få för mat in gastrostomisonden?

I gastrostomin får du sondnäring, en särskild sorts välling. Du kan också börja med att ta näringsdrycker i gastrostomisonden om du tycker det är enklare. Dietisten hjälper dig att räkna ut vad du ska ta i gastrostomisonden och skriver ut recept på allt du behöver. Om du väljer att få en gastrostomi tidigt så hjälper dietisten också dig att avgöra när det är dags att börja ta mat i gastrostomin.

Kan jag fortsätta äta via munnen fast man har en gastrostomi?

Att du får en gastrostomi påverkar inte din möjlighet att äta via munnen.

Vart kan jag vända mig om jag har frågor?

Du kan alltid fråga din läkare eller dietist. Du är också välkommen att ringa rådgivningstelefonen för sondmat. Telefonnummer 019 602 35 05

Har du frågor kring själva ingreppet kan du ringa sjuksköterskorna på kirurgmottagningen. Du bokar telefontid hos dem på 019-602 45 70